

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΘΕΑΤΡΟ ΘΙΑΣΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ. ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ. - ΕΡΡΙΚΟΥ ΙΨΕΝ. - «Ο ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ».

του κ. ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ

Αντα πάλι ο Νορβηγός κοινωνιολόγος. Φαίνεται πως το κουτί με τα μόνιμα δεν ξέρει άλλον από τους δυο δρόμους: είτε τον κατήφορο με τα γαλλικά έρωτοδράματα, είτε τον ανήφορο με τον Ίψεν. Η αλήθεια είναι πως, αν το κουτί με τα μόνιμα δικαιώνεται στη θεατρική ζωή, δικαιώνεται μάλιστα από τον παράξενον και σκοτεινόν τάχα θορεινόν δραματικόν ποιητή. Αλλά παράξενος και σκοτεινός ήτανε μια φορά κι' έναν καιρό, όταν έπαιζε στην Αθήνα τον Οσβαλτ ο Βονασέρκς και ριχνότανε με ακατανόμαστες επίθυμίες στη δυστυχισμένη τή μάνα του. Από τότε, από την ειθυλλιακή εκείνη εποχή, έχουνε γίνει πολλά. Σήμερα τοτός ο Ίψεν άρχισε να μας γίνεται φορτικός με τις ιδεολογίες του, τους υπερανθρώπους του, τους θυμούς του και την κοινωνική του σάτυρα. Κι' είναι τόσο φωτεινός και τόσο ξεκάθαρα περιωρισμένος μέσα στα στενά πλαίσια της εποχής του και του τόπου του, που η εποχή μας κι' ο τόπος μας μένον από συγκιτάδαση και για ποικιλία, από μεράκι των καλλιτεχνών μας και για γνωστική προσφορά στο κοινό μας θα μπορούσε έδω εκεί να παρουσιάζεταί στα θεάτρα μας. Όχι να γίνει της ημέρας.

Ο έχθρος του λαού είναι έργο άργης και μάχης. Δυνατό σαν έργο μάχης, όχι όμως και πολύ έξυπνο, γιατί η άργη δεν άφισε τον ποιητή να ιδεί τον άγωνα του. Θέλει να χτυπήσει τον κεφαλαιοκρατικό φιλευθερισμό και το άντιπαράτασει έναν πεθαμένον: την άπόλυτη μοναρχία. Καλά που κρατοβσε την πένα κι' όχι τον κεραυνό γιατί θα-κανε μεγάλη ζημιά.

Θετός ο Μπαστίας και ο Αργυρόπου-

λος συναπεφάσισαν να παραστήσουνε από το έργο σαν άρχή της συνεργασίας τους και σαν δείγμα πως έχουνε σκοπούς σοβαρούς. Χαρακτήρισαν το έργο σάτυρα κι' αυτό δε μας παραξενοφάνηκε γιατί κι' ελο το έργο του Ίψεν, από μιάν άποψη, μπορεί να χαρακτηρισταί σάτυρα. Αλλά πως θ' αποφάσιζαν να σατυρίσουνε τους έαυτούς τους με μιá παράσταση, αυτό μας ήρθε αναπάντεχα παράξενο. Καλά ο Μπαστίας κουνιέται, δρᾶ, βαρεί μες στα ελα κι' είναι φυσικό ένας τέτοιος πληθωρικός άνθρωπος να κάνει και να παθαίνει στραπάτσα. Αμή ο Αργυρόπουλος που τόσο μετρημένα πορεύεται με το θίασό του, τις κωμωδίες του και το ταμείο του; Φαίνεται όμως πως κι' αυτός κρυφοερωτέβεται με την «Υψηλή Τέχνη» γιατί η μετάφραση του έχθρου του λαού είναι δική του. Κακή μετάφραση όπως δείχνουνε εάρβαρες φράσεις σαν «υπεραμύνηκαν τα ίερώτερα...» δε θυμόμαστε τιά τι πράματα.

Άνοιγει η αύλαία και βλέπουμε ένα έσωτερικό πολύ ιδιότυπο, άλλοπρόσαλλο και χτυπητά νεοπλουτικό. Ίσως από τα λόγια του γιατρού για την τωρινή του καλοπέραση, βγάλανε την άπόφαση να παρουσιάσουνε το σπιτικό του κωμικά ζιππομένο σαν κάτι σπιτοκαθιστός που βλέπουμε συχνά τώρα τελευταία και στην Αθήνα: Χαμώσιπα που παρασταίνουνε πολυκατοικίες. Για να πάρει «άτμόσφαιρα» το έδω βάλανε και τζάκι, που το κρύψανε πάλι πίσω από τα μόνιμα, πιάτα διακοσμητικά κρεμάσανε στο κούτελο της σκηνογραφίας και κέρατα, έλαφοκέρατα μεγάλα, της φορέσανε στο άφτί. Το μικροκρυμμένο τζάκι και τα κέρατα παρασταίναν Νορβηγία. Νορβηγία στην Αθή-

να, τώρα—τώρα, μέσα σὲ σπῆτι μαυραγορίτη νεόπλουτου ποὺ προχτές ἔκανε θελήματα στὴ Νέα Ἀγορὰ καὶ τώρα κερνάει πόντοι σὲ κρυστάλλινα ποτήρια καὶ δίσκους ἀσημένιους. Κάτω ἀπὸ πιάντα τοῦ Κεραμεικοῦ στὸν τοῖχο καὶ γνήσια κέρατα Νορβηγίας. Τὰ κέρατα τὰ εἶδαμε καὶ σὲ ἄλλη παράσταση Ἰφενικοῦ ἔργου. Κάτι θὰ τρέχει μ' αὐτὴ τὴν προτίμηση. Καὶ ἡ κυρία τοῦ σπιτιοῦ, ἡ καυμένη ἢ κ. Γιώτα Λάσκαρη, νὰ κορδώνεται μέσα σὲ μιὰ ρόμπα ντὶ κάμερα «μὴ μοῦ ἄπτου». Καὶ νὰ μὴν ἔχει καὶ ὑπηρέτρια!

Ὁραῖος ὅμως ἦταν ὁ νοικοκύρης, ὁ παλαβογιατρός Στόκιμαν, ὁ Μαγκούρας, ἡ Μπαστούνης, ὅπως θὰ μεταφράζαμε στὰ ἑλληνικὰ τὸ ὄνομά του. Μανιακός, ξερακιανός, ψηλός, «ἀποστεωμένος» ἀπὸ φανατισμὸ καὶ ψυχολάθεια συνεπαρμένος «ποσοεντέ» ὅπως λένε στὰ γαλλικά, ἀναιμικός, χολερικός, στομαχικός, ἀλλ' ἐν τούτοις ἦσυχος, σὰν πλανόδιος ἱεροκήρυκας, ποὺ δὲ θυμώνει, ἢ, ὅταν θυμώνει, τὸ παθαίνει μὲ μετριοπάθεια, ὡσὰν αὐτὸς νὰ ἦταν ὁ πρόεδρος τῶν μετριοπαθῶν κι' ἔχι ὁ Ἄσλαξεν ὁ τυπογράφος. Τώρα, ἔλεγε, θ' ἀστράφει καὶ θὰ βροντῆξει, ἀλλὰ ὁ κ. Ἀργυρόπουλος κρατήθηκε. Ὅλη τὴν ὥρα, παίζοντας, εἶχε τὸ ὄφος ἀνθρώπου ποὺ σφιγγότανε νὰ μὴ θρᾶσει, μήπως κάνει φονικό, ἢ πηδῆσει στὸ προσκήνιο καὶ δάσει τίς φωνές στὸ κοινό: «Ἄδικα, ἄδικα!» Ὁμως σφίχτηκε ὡς τὸ τέλος κι' ἔδωσε τόπο τῆς ὁργῆς.

Ἄλλὰ φταῖμε ἐμεῖς ποὺ τὸν εἶδαμε ἔτσι, γιατί εἶχαμε φανταστῆ τὸν γιατρὸ τὸν Στόκιμαν, αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο — μαγκούρα, κρεατωμένον, λίγο ἔγκομον, πληθωρικόν, φωνακλά, ἀεικίνητον, σδούρα, καὶ νὰ τὸ τοουῖζει κιόλα. Κι' ὅμως τέτιος μᾶς παρουσιάστηκε ὁ ἀδερφός του ὁ δήμαρχος, ποὺ αὐτὸς εἶνε ὁ στομαχικός, ὁ ξερακιανός, ὁ μετρημένος, ὁ σιδερωμένος καὶ κιτρινιαρός. Ἄλλὰ ποῦ νὰ κιτρινίσει ὁ κ. Λάμπρου, ποὺ, σφιγγμένος μὲς στὴν ἐπίσημη στολή του, ξεχείλιζε

κι' ὄλο καὶ κοκκίνιζε. Ἔτσι ὁ γιατρός παρασταίνοντας πότε τὸν Ἄσλαξεν καὶ πότε τὸν Δήμαρχο, ὁ Δήμαρχος τὸν γιατρός, κι' ἡ οἰκοδέσποινα «ὕψηλης περιωπῆς» μέσα στὴ φανταχτερή της ρόμπα, εἶπανε καὶ κάμανε πράγματα ποὺ νὰ γελάει ὁ κάθε πικραμένος.

Ὅσο, μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς «κύκλους», εἶδαμε καὶ μερικὰ πρόσωπα ποὺ κράτησαν τὸ σοβαρὸ τους. Καὶ πρῶτα ἡ κ. Κρινιώ Παπά. Ἐπλάσε, ἔζησε καὶ μαζί της τότε ζήσαμε κι' ἐμεῖς, ἀριστοτεχνικὰ τὸν ρόλο τῆς κόρης τοῦ γιατροῦ. Ὅλη εὐγένεια, ὁμορφιά, χάρη, παλμό, λὲς καὶ τὸχε πάρει ἐπάνω της μόνον αὐτὴ νὰ σοδαρέφει τὴν κατάσταση. Ἡ νεαρὴ αὐτὴ ὑποκρίτρια ἔχει πολλὰ καὶ ὠραία προσόντα γιὰ τὸ θέατρο κι' ἐλπίζουμε στὸ μέλλον μὲ χάρη μας νὰ τὴν ἴσομε σὲ μεγάλους ρόλους.

Ἐπίσης οἱ νέοι ὑποκριτὲς κ. κ. Φωτόπουλος, Ἀργόρης, Φωτιάδης, μάλιστα ὁ πρῶτος ἐξαιρετικὰ, ἐστάθηκαν στοὺς ρόλους τους, μὲ καλλιτεχνικὴν ἀξιοπρέπεια καὶ ἐπιτυχία. Ὁ κ. Ὀλύμπιος εἶνε ἀκόμη ὑπερβολικός. Φαίνεται ἡ προσπάθεια ποὺ κάνει κάτι νὰ παραστήσει, ὅπως φάνηκε κι' ἡ προσπάθεια κάπως νὰ χειροκροτηθεῖ ἡ παράσταση.

Τὸ ἔργο αὐτό, τὸν «Ἐχθρὸ τοῦ Λαοῦ» τὸ εἶχαμε κι' ἐμεῖς παραστήσει ἐδῶ καὶ δέκα ἢ δώδεκα χρόνια στὸ Λαϊκὸ Θέατρο, στὸ Παγκράτι, κι' εἶχαμε τότε μιὰ αὐστηρότατη κατάκριση, μάλιστα ἀπὸ τὸν μακαρίτη τὸ Φ. Πολίτη. Δίκαιη κατάκριση, γιὰ τὴν κουρελαρία μας καὶ ἄλλες ἀδυναμίες, ἔχι ὅμως καὶ πέρα γιὰ πέρα σωστή. Ἐν τούτοις ἐμεῖς ἀπὸ τότε δάλαμε λίγο μυαλό. (Κολακευῖσθε νὰ τὸ πιστεύουμε «μέχρις ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου»). Ἄλλὰ τὴ φρόνηση ποὺ ἀποχτήσαμε (ἂν τὴν ἀποχτήσαμε), τὴ χρωστάμε ἔχι στὴν κατάκριση, παρά στὴν κατάσταση καὶ στὴν ἐποχὴ. Τί διάτανο, αὐτὴ ἡ κατάσταση κι' ἡ ἐποχὴ, ποὺ ἔχει πολὺν κάμμο φρονιμέφει, γιὰ μερικοὺς περνᾷ ὀλοτελα ξέσκουρα; Νὰ εἶνα ἐρώτημα.

Β. ΡΩΤΑΣ